

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Галкіна Василя Васильовича

на тему «Формування результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань

05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми та її зв'язок з напрямками науково - дослідних робіт

Державне регулювання виробництва продукції сільського господарства представляє собою співвідношення між досягнутими результатами відповідної державно-управлінської діяльності і загальними витратами ресурсів на отримання результатів, які направлені на підтримку досягнутого рівня виробництва сільськогосподарської продукції та його нарощування, а в умовах післявоєнного стану -- його відновлення. Механізм державного регулювання агропромислового виробництва включає комплекс різноманітних інструментів впливу держави на систему економічних відносин з метою стабілізації ситуації на продовольчому ринку на основі підтримання відповідного рівня продовольчого самозабезпечення. Збалансований продовольчий ринок може бути за умов здійснення механізму державного регулювання агропромислового виробництва, оскільки необхідність гарантування продовольчої безпеки в сучасних умовах вимагає поєднання державних та ринкових методів регулювання.

Важливість ролі України особливо виявилася під час пандемії COVID-19, коли було зруйновано глобальні ланцюги постачання товарів. Україна продовжила виконувати свої зобов'язання та істотно сприяла продовольчій безпеці своїх партнерів на Близькому Сході, в Європі, Південно-Східній Азії та Північній Африці.

Актуальність державного регулювання сільськогосподарського виробництва визначається як здійснення помірного впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання та кон'юнктуру ринку з метою забезпечення ефективного функціонування ринкового механізму, розв'язання соціальних та виробничих проблем.

Державне регулювання визначається як система заходів для здійснення

підтримувальної, компенсаційної, обмежувальної та іншої регулювальної діяльності держави, спрямованої на створення умов ефективного функціонування ринку та розв'язання складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки та всього суспільства. В умовах загострення проблем навколишнього середовища через техногенний вплив людини важливим елементом розвитку сільського господарства є забезпечення екологічності процесів.

Вплив державного контролю на результативність регулювання аграрного виробництва здійснюється через засоби впливу: правові (контроль за виконання законів та підзаконних нормативно-правових актів відносно державної підтримки сільського господарства із урахуванням адміністрування Державного аграрного реєстру); адміністративні (дотримання стандартів, дозволів, лімітів, заборон, обмежень - характерне в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуацій); економічні (за законністю та ефективністю витрачання державних ресурсів щодо стимулювання аграрного виробництва – бюджетних коштів та інших активів таких, як готова сільгосппродукція); соціальні (за реалізацією державних соціальних стандартів щодо доступу населення до якісної та достатньої кількості аграрної продукції, а також забезпечення інституційного захисту прав вітчизняних виробників).

З огляду на вищевикладене, дослідження теоретичних засад, методичних підходів і практичних механізмів державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції є своєчасним і науково значущим, а обрана тема дисертаційної роботи має вагоме теоретичне та прикладне значення.

Дисертаційне дослідження виконано згідно з планами науково-дослідної роботи Миколаївського національного аграрного університету і є складовою науково-дослідних робіт. В період дисертаційного дослідження сформовані висновки та напрями відносно того що зернова галузь навіть в умовах збройної агресії є однією з головних галузей економіки України за темою «Інституціональне забезпечення обліково-економічного механізму формування та розвитку суб'єктів господарювання сільських територій України» (державний реєстраційний номер 0117U005295), враховано пропозиції Миколаївського національного аграрного університету – у примітках до річної фінансової звітності, яка застосовується суб'єктами бухгалтерського обліку в державному секторі - відображаються облікові

дані відносно виробництва сільськогосподарської продукції та є інформаційною базою для державного регулювання – тема «Стратегія розвитку бухгалтерського обліку та аудиту з використанням інформаційних технологій» (0117U005294).

Загальна оцінка змісту роботи

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Галкіна В.В. дозволяє зробити висновок про відповідність викладеного матеріалу поставленій меті та про вирішення наукових завдань дослідження. Дисертація має чітку й логічну структуру, стиль викладення матеріалу – науковий. Структурно-логічна побудова дисертації дозволила автору виконати комплексне дослідження наукової проблеми за темою «Формування результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства» і забезпечити можливість послідовного розкриття теоретичних, методичних і прикладних аспектів досліджуваної проблематики.

Основні наукові результати, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні теоретичних, методичних та практичних аспектів економічної сутності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства та визначення результативності державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Широкий спектр інформаційних джерел, високий ступінь аналітичності інформації забезпечив високий рівень достовірності висновків і пропозицій та сприяв всебічному дослідженню результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства.

У першому розділі роботи «Теоретико-методичні засади державного регулювання виробництва продукції сільського господарства» узагальнено теоретичні засади державного регулювання виробництва продукції сільського господарства (С.25-39), визначено важелі державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції (С.40-51), обґрунтовано методику оцінки результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства (С. 52-68).

У другому розділі «Аналіз виробництва сільськогосподарської продукції та оцінка результативності його державного регулювання» здійснено аналіз виробництва сільськогосподарської продукції в Україні (С.69-92), визначено особливості державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції (С.93-122), проведено оцінку результативності державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції (С.123-135).

У третьому розділі «Напрями забезпечення результативного державного регулювання виробництва продукції сільського господарства» розкрито зарубіжний досвід державного регулювання виробництва продукції сільського господарства (С.136-145), аргументовано державну інвестиційно – інноваційну політику розвитку сільськогосподарського виробництва (С.146-157), обґрунтовано вплив державного контролю на результативність регулювання виробництва продукції сільського господарства (С.158-168).

З-поміж основних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертанта, важливо, на нашу думку, виділити наступні.

Автором систематизовано підхід до збереження та розвитку сільськогосподарського виробництва на основі сучасних наукових методів ведення аграрного господарства, спрямованих на пом'якшення глобальної продовольчої кризи, обумовленої наслідками збройних конфліктів, пандемії COVID-19 та змін клімату.

У дисертації запропоновано зміцнити позиції України на світовому ринку як гаранта продовольчої безпеки шляхом підвищення продуктивності та якості продукції з доданою вартістю, розвитку інфраструктури, диверсифікації ринків збуту, вдосконалення регуляторної бази та забезпечення сталого розвитку, що має бути ключовими напрямками для досягнення цієї мети. Інвестиції в ці сфери дозволять Україні не лише зберегти свої позиції, але й значно зміцнити їх, сприяючи глобальній продовольчій безпеці та розвитку національної економіки.

Дістали подальшого розвитку підходи до державного регулювання процесів нарощування експорту аграрної продукції з високим ступенем доданої вартості. Акцент зроблено на стимулювання розвитку переробної галузі, створення нових виробничих потужностей та додаткових робочих місць як індикаторів ефективної трансформації сировинної моделі аграрного виробництва.

Обґрунтовано засади формування ефективної системи управління державними фінансами в аграрному секторі, що включає дотримання принципів бюджетної дисципліни, об'єктивності розподілу коштів та орієнтацію на результативність їх використання при реалізації державної аграрної політики.

Розроблено та математично обґрунтовано гіпотетичну модель залежності між системою чинників збалансованого розвитку сільського господарства та рівнем забезпечення продовольчої безпеки держави.

Автором визначено, що ефективність державного регулювання залежить від наявності інноваційно-інвестиційного середовища, прозорого розподілу бюджетних ресурсів, узгодженості регуляторних заходів з економічними циклами та довгостроковими стратегіями агропромислового розвитку.

У дослідженні визначено, що для успішної реалізації в Україні державно-приватного партнерства потрібна розробка системних заходів в даній сфері з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду та вітчизняних особливостей перебігу економічних процесів, виділених проблемних зон, процесів життєдіяльності та вектора розвитку державно-суспільних інститутів.

Сформульовані у дисертаційній роботі висновки є логічно взаємопов'язаними, належним чином узагальнюють результати проведеного дослідження та підтверджують задекларовані автором положення наукової новизни.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення результатів дисертації полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень формування результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства, а практичне – у розробці науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо напрямів удосконалення регулювання виробництва сільськогосподарської продукції.

Практичне значення одержаних результатів дослідження підтверджується їх впровадженням на регіональному та підприємницькому рівнях, а також використанням результатів дослідження у навчальному процесі при підготовці курсових, кваліфікаційних робіт, звітів з навчальної, виробничої та фахової практик здобувачами вищої освіти. Зокрема, це листи управління Південного офісу Держаудитслужби в Миколаївській області (лист від 04.12.2020 № 151407-14/3531-2020); департаменту агропромислового

розвитку Миколаївської облдержадміністрації (лист від 30.03.2021 № 160/02/06.2-27121); Миколаївського національного аграрного університету (лист від 04.10.2024 № 26-18/1303).

Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Обґрунтованість та достовірність підтверджується апробацією отриманих результатів дослідження на міжнародних та українських науково-практичних конференціях, публікацією у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз. Зміст дисертаційного дослідження охоплює основні аспекти досліджуваної теми.

Результати дисертаційного дослідження опубліковано в 19 наукових працях, у тому числі: 4 публікації у наукових виданнях цитування Scopus; 4 – у наукових фахових виданнях України; 2 - у закордонних наукових періодичних виданнях; 9 – у матеріалах наукових конференцій. Публікації Галкіна В. В. в повній мірі відображають основні результати дослідження, викладені в дисертації.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі не виявлено. У дисертації наявні посилання на джерела тверджень, методичних публікацій та інформаційно-аналітичної бази.

Дискусійні положення та зауваження

Водночас, визнаючи наукову цінність представлених авторських розробок і практичну значущість запропонованих рекомендацій, варто звернути увагу на дискусійні положення та окремі недоліки, що потребують додаткового уточнення, зокрема:

1. Розглядаючи законодавчу базу відносно екологічної безпеки (С.43-49), доцільно було б детальніше розкрити агроекологічні підходи при виробництві продукції сільського господарства.

2. Війна РФ проти України продемонструвала вразливість національних та глобальних продовольчих систем від антропогенних (вплив збройних конфліктів),

економічних (зростання світових цін на продовольство) та природних чинників (збільшення впливу неврожаїв внаслідок порушення глобальних поставок продовольства) (С.79-81), доцільно було б посилити практичну значущість економічних показників сільськогосподарського виробництва, які свідчать про здержання поглиблення продовольчої кризи.

3. Проведення оцінки екологічного зовнішнього ефекту від ведення сільськогосподарської діяльності демонструють проблеми, пов'язані з нерациональним використанням ресурсів на фермах та необхідністю пошуку механізмів адаптації операційних процесів сільськогосподарського виробництва до змін клімату (С.141-142), слід було б визначити пріоритетні екологічні орієнтири розвитку виробництва продукції сільського господарства.

4. Для розробки гіпотези взаємозалежності продуктової безпеки та розвитку сільського господарства пропонується визначити низку факторів, що можуть мати залежну кореляцію (С.141-146), доцільно було б врахувати адаптацію українського сільського господарства до європейських екологічних стандартів.

Висловлені зауваження не знижують загальної високої позитивної оцінки виконаного наукового дисертаційного дослідження та отриманих автором результатів та мають рекомендаційний характер.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Аналіз дисертації на тему «Формування результативності державного регулювання виробництва продукції сільського господарства» та опублікованих праць Галкіна В. В. дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором особисто, має теоретичну та практичну цінність, відзначається науковою новизною. У роботі отримано результати, які дали можливість автору комплексно вирішити наукову проблему, яка полягає у визначенні та обґрунтуванні теоретичних, методичних та практичних аспектів державного регулювання виробництва продукції сільського господарства.

За змістовними та формальними ознаками дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (у чинній редакції), а її автор – Галкін Василь Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Кандидат економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри економіки підприємств
Миколаївського національного аграрного університету

Ольга ХРИСТЕНКО

Власноручний підпис О. Христенко засвідчую
Перший проректор Миколаївського
національного аграрного університету,
професор

Дмитро БАБЕНКО